

Oliebranchens forsikringsordning

Journal nr. 2:8032-111

Rådsmødet den 15. december 1999

1. Resumé

Oliebranchens Fællesrepræsentation (OFR) har på vegne af 10 olieselskaber og Topdanmark Forsikring A/S (Topdanmark) den 5. november 1999 anmeldt en samarbejdsaftale med tilhørende aftaler om etablering af en forsikringsordning. Aftalerne er endnu ikke underskrevet af parterne og trådt i kraft, idet de afventer Konkurrencerådets godkendelse.

Forsikringsordningen har til formål at opfylde et krav om lovpligtig forsikring for ejere af olietanke med et rumindhold på under 6000 l (almindelige husejere med olietanke). Forsikringskravet er gennemført ved lov om forurennet jord den 2. juni 1999, men træder først i kraft ved bekendtgørelse e.l., når forsikringsordningen officielt er godkendt.

Oliekunderne opnår automatisk forsikringsdækningen i Topdanmark ved køb af fyringsolie til boligopvarmning fra et af de deltagende olieselskaber eller fra forhandlere, der forsynes med olie fra et af disse selskaber. Forsikringsordningen vil omfatte al fyringsolie, der sælges til boligopvarmning i Danmark. Oliekunden kan fravælge forsikringsdækningen i Topdanmark og tegne forsikring i et andet forsikringselskab, som måtte tilbyde lignende forsikring.

Der er anmodet om en ikke-indgrebserklæring, jf. konkurrencelovens § 9, subsidiært en individuel fritagelse.

Samarbejdet er konkurrencebegrænsende og i strid med forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1, idet Topdanmark gennem det tætte samarbejde med de deltagende olieselskaber begrænser andre forsikringsselskabers muligheder for at trænge ind på det relevante marked. Aftalerne opfylder imidlertid betingelserne for en fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1, idet samarbejdet er en forudsætning for at få det nye marked til at fungere og bidrager til opfyldelse af miljømæssige hensyn.

2. Afgørelse

Det anmeldte aftalekompleks, som omfatter udkast til

- samarbejdsaftale
- aktionæroverenskomst
- Management Agreement

er konkurrencebegrænsende, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1, idet aftalerne frem til den 31. december 2004 begrænser andre forsikringsselskabers indtrængen på det relevante marked, hvorfor der ikke kan gives en erklæring om ikke-indgreb efter lovens § 9.

Aftalekomplekset fritages efter lovens § 8, stk. 1, idet betingelserne herfor anses for opfyldt. Der lægges vægt på, at der er tale om et samarbejde, som effektivt opfylder et nyt lovkrav til ejere af olietanke om forsikringsdækning ved olieskader, ligesom der lægges vægt på, at fritagelsen ikke gælder længere, end det skønnes nødvendigt for at få dette nye marked til at fungere.

Fritagelsen gælder fra aftalernes ikrafttrædelsestidspunkt til den 31. december 2003.

3. Sagsfremstilling

3.1. Indledning

Lov nr. 370 af 2. juni 1999 om forurenede jord indfører en pligt for private fyringsoliekunder til at være omfattet af en forsikring, der dækker risikoen for forureninger forårsaget af olietanke med et rumindhold under 6000 l. Loven forudsætter, at der etableres en forsikringsordning til dækning af denne risiko. Tidspunktet for ikrafttrædelse af forsikringskravet fastsættes ved bekendtgørelse udstedt af miljø- og energiministeren. Dette sker først, når forsikringsordningen er etableret og godkendt.

Oliebranchen har til hensigt i samarbejde med Topdanmark at etablere en forsikringsordning, der dækker oliebranchens risiko og forsikringspligt. Etableringen sker ved indgåelse af en aftale mellem Topdanmark og 10 olieselskaber om samarbejde og gennemførelse af forsikringsordningen.

I tilslutning til samarbejdsaftalen vil der mellem olieselskaberne og Topdanmark Holding S.A. (Topholding) blive indgået en aktionær-overenskomst, der regulerer selskabernes besiddelse af aktier i et genforsikringsselskab (Captive), som stiftes i forbindelse med etableringen af forsikringsordningen. Topdanmark genforsikrer den påtagede risiko 100% i Captivet. Captivet administreres af Topdanmarks associerede selskab i Luxembourg Risk & Insurance Services S.A. (RIS).

OFR har på vegne af olieselskaberne og Topdanmark den 5. november 1999 anmeldt forsikringsordningen. Aftalekomplekset er endnu ikke underskrevet. Ordningen vil træde i kraft, når miljø- og energiministeren har sat §§ 48-49 i jordforureningsloven i kraft. Der er ansøgt om en erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrencelovens § 9, subsidiært en fritagelse efter § 8, stk. 1.

3.2. Lov om forurenede jord

Efter lov nr. 370 af 2. juni 1999 om forurenede jord, der træder i kraft den 1. januar 2000, kan ejere af olietanke med et rumindhold under 6000 l til boligopvarmning i tilfælde af olieforurening konstateret efter en af miljø- og energiministeren nærmere fastsat dato meddeles påbud om at afgive oplysninger, udføre undersøgelser, fjerne forurening, genoprette hidtidig tilstand eller foretage tilsvarende afhjælpende foranstaltninger, jf. lovens § 48, stk. 1.

Ejere, som kan meddeles sådanne påbud, skal være omfattet af en forsikring, der dækker udgifterne til miljømyndighedernes krav om undersøgelser og oprydning, jf. lovens § 49, stk. 1. Udgifter, der overstiger 2 mio. kr., betales af miljømyndighederne.

Forsikringen skal være dækkende senest fra den af miljø- og energiministeren fastsatte dato, jf. § 49, stk. 4. Miljø- og energiministeren kan endvidere efter forhandling med udbydere af olietankforsikringer fastsætte nærmere regler for indholdet af forsikringen, jf. § 49, stk. 9.

Påbud kan meddeles, uanset hvordan og hvornår forureningen er sket, og muligheden for at udstede påbud er ikke betinget af, at miljømyndighederne kan påvise en uforsvarlig adfærd hos tankejeren. Der er tale om et ubetinget forureneransvar. Dette er en fravigelse af gældende ret. Forsikringselskaberne afviser under de eksisterende husejeransvarsforsikringer at dække omkostningerne ved oprydninger, hvis der ikke kan påvises et ansvar. Og medmindre der er givet et påbud fra myndighederne, dækker forsikringerne kun skader, hvis der er tale om pludseligt opståede skader, og tankejeren har overholdt offentlige forskrifter omkring nedgravning, opstilling mv.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at den nærmere fastsatte dato for olieforureninger efter § 48, stk. 1, forventes at blive fastsat tidligst til den 1. januar 2000. Meddelelse af påbud efter § 48, stk. 1, er betinget af, at den nævnte forsikringsordning efter § 49 er etableret. Baggrunden for, at det overlades til ministeren at fastsætte den nærmere dato, er, at det skal være muligt at iværksætte forsikringsordningen. Det fremgår endvidere, at den forsikringsordning, der etableres, eventuelt skal godkendes i overensstemmelse med såvel de nationale som EU's konkurrenceregler.

Miljø- og energiministeren har under udvalgsbehandlingen oplyst, at forsikringsordningen vil blive iværksat som et servicetilbud fra oliebranchen uden direkte omkostninger for boligejerne, jf. betænkning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 20. maj 1999.

3.3. Parterne

3.3.1. Oliebranchens Fællesrepræsentation (OFR)

OFR blev oprettet i 1968 af en række olieselskaber i Danmark og har til formål at optræde på medlemmernes vegne som et oplysende og rådgivende forbindelsesled til regering, lovgivningsmagt og andre offentlige myndigheder, institutioner og organisationer samt til offentligheden i almindelighed.

Det er endvidere organisationens formål at bidrage til løsning af almene fællesopgaver - fortrinsvis af teknisk karakter - som er af interesse og betydning for oliebranchen som helhed.

I 1999 er 23 selskaber medlemmer af OFR.

3.3.2. Olieselskaberne

Olieselskaberne, der har indgået aftale med Topdanmark om gennemførelse af forsikringsordningen, er følgende:

Kuwait Petroleum (Danmark) A/S, Statoil A/S, A/S Dansk Shell, A/S Haahr Benzin-Danmark, Haahr Petroleum Limited, kai dige bach olie a-s, OK a.m.b.a., Dansk Olie Kompagni A/S, DK-Benzin A/S, Hydro Texaco A/S.

Olieselskabernes nettoomsætning i 1998 udgør tilsammen over 17,8 mia. kr.

Alle olieselskaber, der sælger fyringsolie til boligopvarmning i Danmark, deltager i ordningen. Der er en række olieselskaber (Castrol A/S, Conoco Jet Danmark A/S, Dansk Olie og Naturgas A/S, Mobil Oil Danmark A/S, Nynäs Olie A/S, Valvoline A/S), som ikke er aktive på dette marked, og som derfor heller ikke deltager i ordningen.

3.3.3. Topdanmark

Topdanmark indgår som datterselskab af Topdanmark A/S. Topdanmark A/S er et holdingselskab, der ejer 100% af aktiekapitalen i Topdanmark og Topdanmark Invest A/S. Topdanmark driver koncernens skadesforsikringsvirksomhed.

Topdanmark havde i 1998 en bruttopræmieindtægt på 3.668 mio. kr. og en omsætning i koncernen på 5.610 mio. kr.

3.3.4. Topholding

Topholding er et datterselskab i Topdanmark og er hjemmehørende i Luxembourg. Topdanmark har gennem dette datterselskab stiftet 6 genforsikringselskaber, hvoraf de 2 selskaber er hjemmehørende i Danmark og resten i udlandet.

3.3.5. RIS

RIS, der er et management selskab indregistreret i Luxembourg, indgår som et 100% ejet datterselskab af Eureko B.V., Amsterdam. Eureko er et holdingselskab, som er ejet af 7 europæiske forsikringskoncerner. Topdanmark koncernen ejer 3,5% af aktierne. RIS har licens til at administrere captive-selskaber.

3.4. Forsikringsordningen

Forsikringsordningen gennemføres ved en samarbejdsaftale, der indgås mellem Topdanmark og olieselskaberne, og som regulerer vilkårene for olieselskabernes tegning af forsikringer hos Topdanmark, forsikringsdækning, præmiefastsættelse mv. Topdanmark genforsikrer den påtagede risiko 100% i det Captive, som Topholding og olieselskaberne stifter i fællesskab. Selskabernes besiddelse af aktier i Captivet reguleres i en aktionæroverenskomst. Vilkaere for RIS' administration af Captivet reguleres i en Management Agreement aftale.

3.4.1. Samarbejdsaftalen

Det aftales mellem parterne, at olieselskaberne som forsikringsdeltagere tegner forsikringer i Topdanmark, der dækker oliekundernes forpligtelser i henhold til §§ 48-49 i lov om forurennet jord. Det følger indledningsvist af aftalen, at de samlede omkostninger ved ordningen skal være mindst mulige. Af betydning for vurdering af aftalen fremhæves følgende forhold:

Forsikringsdækning:

Af aftalens § 1, pkt. 1.2, fremgår det, at "*Forsikringen skal dække en Oliekundes forpligtelser - med fradrag af en selvrisiko på kr. 2.000 - fra det tidspunkt, han modtager en fyringsolieleverance ...*".

Forsikringen dækker den udgift, der medgår til at følge miljømyndighedernes påbud, jf. jordforureningslovens § 49, stk. 1. Den maksimale erstatning pr. anmeldt og erstatningsberettiget skade er 2 mio. kr. Udgifter, der overstiger 2 mio. kr., betales af miljømyndighederne, jf. lovens § 49, stk. 5.

Oliekunden opnår automatisk forsikringsdækningen ved køb af fyringsolie til boligopvarmning fra et af de deltagende olieselskaber eller fra forhandlere, der forsynes af et af de deltagende selskaber. Dette betyder reelt, at der ikke vil blive solgt fyringsolie til boligopvarmning fra de deltagende olieselskaber uden forsikringsdækning. Der sker ingen direkte fakturering over for oliekunden for forsikringsdækningen.

Policeudstedelse og rådgivning:

Af aftalens § 1, pkt. 1.6, fremgår det, at *"Topdanmark forestår udstedelse af policer og påtager sig den forsikringsmæssige rådgivning overfor Olieselskaberne og skadebehandling over for Oliekunderne"*.

Policerne udstedes til olieselskaberne og ikke til olie kunderne.

Oliekundens valgfrihed:

"Den enkelte olie kunde kan forud for en olie leverance over for leverandørolieselskabet erklære, at han ikke ønsker, at den af olieselskabet tegnede forsikring skal dække hans forpligtelse i henhold til Lov om forurenede jord. Det pågældende olieselskab giver straks besked herom til Topdanmark. På vegne af Olieselskaberne/Captivet udbetaler Topdanmark til disse Oliekunder en godtgørelse, der svarer til den gennemsnitlige årlige omkostning ved forsikring af en olietank, ..", jf. aftalens § 1, pkt. 1.7.

Oliekunden vil herefter kunne tegne en tilsvarende forsikring i et andet forsikringsselskab, som måtte tilbyde en forsikringsdækning, der opfylder kravene i jordforureningsloven.

Oliekunden vil af de deltagende olieselskaberne eller deres forhandlere skriftligt blive orienteret om forsikringsordningen og dens vilkår, herunder om muligheden for at frasige sig forsikringsdækningen. Oliekunden vil endvidere modtage en kopi af den forsikringspolice, der dækker olie kundens forpligtelser.

Præmiefastsættelse:

Af aftalens § 2, pkt. 2.1, følger det, at *"Olieselskaberne betaler forsikringspræmien til Topdanmark."* Det følger endvidere af pkt. 2.2, at *"Præmien fastsættes årligt af Topdanmark pr. tank ud fra en aktuariemæssig beregning af risikoen (Forskudspræmien). Forskudspræmien fordeles blandt de enkelte Olieselskaber på basis af deres markedsandele af solgt fyringsgasolie i Danmark i henhold til salg, rapporteret til myndighederne i det kalenderår, for hvilket myndighedernes statistik for hele året foreligger."*

Det forventes, at den årlige samlede præmie volumen i det kalenderår, aftalen træder i kraft, vil udgøre ca. 36 mio. kr., jf. § 2, pkt. 2.4.1.

Hvis skade procenten i et kalenderår overstiger 80% af forskudspræmien, forfalder en tillægspræmie på 50% af forskudspræmien. Hvis skade procenten i et kalenderår overstiger 80% af

forskudspræmien + tillægspræmien, forfalder en yderligere tillægspræmie på 50% (tillægspræmie 2) af forskudspræmien, jf. § 2, pkt. 2.6.

Genforsikring:

Af aftalens § 3, pkt. 3.1 og pkt. 3.2, fremgår det, at "*Topdanmark genforsikrer den i § 1 påtagede risiko for Oliekunders forpligtelser 100% hos et til formålet af Parterne oprettet genforsikringsselskab (i det følgende kaldet "Captivet") ..*", og at "*Præmiebetalingen til Captivet skal udgøre de af Olieselskaberne til Topdanmark indbetalte forskudspræmier og eventuelle tillægspræmier fratrukket Topdanmarks Provision ..*".

Baggrunden for valget af denne konstruktion er et ønske om at minimere de samlede omkostninger ved ordningen mest muligt.

Topdanmarks provision:

Det følger af aftalens § 7, pkt. 7.1, at "*Som honorar for forsikringsadministrationen af de af Topdanmark udstedte policer samt til dækning af Topdanmarks del credere risiko betales af Captivet til Topdanmark et beløb svarende til 7,5% af den af Olieselskaberne indbetalte Forskudspræmie, 5% af den af Olieselskaberne indbetalte Tillægspræmie og 10% af den af Olieselskaberne indbetalte Tillægspræmie 2. Honoraret skal minimum udgøre kr. 2.000.000,00 pr. forsikringsår.*"

Honoraret dækker Topdanmarks udgifter til risikovurderinger, policeudstedelse, skadebehandling, taksering mv.

Oliebranchens Miljøpulje:

Det fremgår af aftalens § 9, pkt. 9.1, at "*Parterne er enige om at benytte Oliebranchens Miljøpulje som konsulenter i alle væsentlige miljøspørgsmål.*"

Oliebranchens Miljøpulje er etableret af olieselskaberne i samarbejde med Miljøstyrelsen med henblik på rådgivning, navnlig med hensyn til forhandlinger med virksomheder, der skal forestå forundersøgelser af forurenede grunde, og forhandling med de virksomheder, der skal gennemføre oprensningen.

Samarbejdsaftalens § 9, pkt. 9.1. omfatter ifølge parterne alene rådgivning og projektstyring. Bestemmelsen omfatter ikke de fysiske forundersøgelser eller oprensninger af forurening.

Nye deltagere i forsikringsordningen:

Olieselskaber, der ikke fra starten af har del i aftalen, skal efterfølgende have mulighed for at tiltræde forsikringsordningen. Det fremgår således af aftalens § 10, pkt. 10.1, at "*... også olieselskaber, der ikke fra starten har del i denne aftale, skal have mulighed for efterfølgende at tiltræde den beskrevne forsikringsordning.*"

Nytilkomne olieselskaber skal tilslutte sig samarbejdsaftalen, jf. § 10, pkt. 10.4.

Aftalens varighed:

Af aftalens § 13, pkt. 13.1, følger det, at "*Aftalen er gældende fra den [xx.xx.2000] til og med den 31. december [2004], hvorefter den automatisk ophører. Parterne kan dog træffe aftale om etårige forlængelser. Aftale herom kan tidligst træffes i kalenderåret [2004].*"

3.4.2. Aktionæroverenskomsten

Der indgås mellem Topholding og olieselskaberne en aktionæroverenskomst om deres besiddelser i Captivet, som parterne stifter sammen, og som Topdanmark genforsikrer den påtagne risiko over for olieselskabernes kunder hos. Af betydning for vurderingen af aftalen fremhæves følgende forhold:

Kapitalforhold:

Af den samlede aktiekapital tegner Topdanmark sig for 20% og de deltagende olieselskaber for 80%. Fordelingen mellem olieselskaberne sker ud fra deres markedsandele, jf. § 4, pkt. 4.1.

Overdragelse af aktier:

Det følger af overenskomsten, at Topholding med visse undtagelser er afskåret fra i 5 år fra aftalens indgåelse at sælge eller overdrage aktier i Captivet uden samtykke fra olieselskaberne, jf. § 14, pkt. 14.2.1. Hvis Topholding efter denne periode ønsker at overdrage sine aktier, har olieselskaberne en ret og pligt til at købe aktierne, jf. § 14, pkt. 14.2.3.

Hvis et af olieselskaberne ophører med at levere fyringsolie fra tankbil til olie kunder i Danmark, er dette selskab forpligtet til at afhænde dets aktier i Captivet, jf. § 14, pkt. 14.4.1. De øvrige olieselskaber er forpligtet til at erhverve aktierne, jf. § 14, pkt. 14.4.2. Olieselskabet kan dog vælge at overdrage sine aktier til en ikke-aktionær, hvis selskabet samtidig overdrager sin portefølje med salg af fyringsolie, og erhververen tiltræder aktionæroverenskomsten, jf. § 14, pkt. 14.4.6.

Aftalens varighed:

Aktionæroverenskomsten er uopsigelig frem til den 31. december 2004, jf. § 16, pkt. 16.2. Herefter kan aftalen opsiges med 12 måneders varsel, jf. § 16, pkt. 16.3.

3.4.3. Management Agreement

Der indgås en aftale mellem Captivet og RIS om administrationen af Captivet.

RIS skal afholde generalforsamlinger, udarbejde regnskaber og redegørelser, varetage forholdet til offentlige myndigheder, repræsentere Captivet, analysere Captivets strategi mv., jf. aftalens pkt. 1.

Captivet skal betale et årligt honorar til RIS for denne ydelse, jf. pkt. 3. Aftalen er gældende til og med den 31. december 2004, hvorefter den automatisk ophører. Parterne kan dog træffe aftale om etårige forlængelser, jf. pkt. 7.

3.5. Det relevante marked

3.5.1. Produktmarkedet

Parterne har anført, at det relevante produktmarked kan afgrænses enten bredt som markedet for skadesforsikringer eller snævert som markedet for forsikringer for dækning af skader efter lov om forurennet jord.

Efter lov om forurennet jord skal forsikringen dække udgifter op til 2 mio. kr., der afholdes i forbindelse med miljømyndighedernes påbud om afgivelse af oplysninger, udførelse af

undersøgelser, analyser og måling af stoffer mv., fjernelse af forurening, genopretning af den hidtidige tilstand eller tilsvarende afhjælpende foranstaltninger, jf. lovens §§ 48-49. Der er tale om et ubetinget forureneransvar.

På denne baggrund kan det relevante produktmarked efter styrelsens opfattelse næppe afgrænses så bredt som til markedet for skadesforsikringer. Det relevante produktmarkedet må afgrænses til forsikringer, der opfylder kravene i jordforureningslovens §§ 48-49.

Forsikringsordningen berører endvidere markedet for fyringsolie til boligopvarmning. Den enkelte oliekunde får udbetalt et beløb, der svarer til den gennemsnitlige udgift ved ordningen, hvis han ikke ønsker at benytte sig af den fælles forsikringsordning. Det forekommer derfor rimeligt at antage, at olieselskabernes udgifter til ordningen - i hvert fald på kort sigt - overvælttes på prisen for fyringsolie til boligopvarmning.

3.5.2. Det geografiske marked

Det geografiske marked er Danmark, idet lovens bestemmelser om lovpligtig forsikring alene gælder for husejere med olietanke i Danmark. Såvel danske som udenlandske forsikringsselskaber, der ønsker at tilbyde disse husejere forsikringsdækning, skal have koncession i Danmark.

3.5.3. Parternes stilling på markedet

På det samlede marked for skadesforsikring har Topdanmark en markedsandel på ca. 12%¹.

Topdanmark har oplyst, at der allerede er et marked for forsikring mod skader som følge af olieforurening. Der er tale om husejeransvarsforsikringerne, som er en del af de almindelige husforsikringer. Disse forsikringer dækker alene oprensninger, hvis der kan bevises et ansvar for tankejeeren. Og medmindre der er givet et påbud, dækkes kun pludseligt opståede skader. På grund af de store vanskeligheder, som miljømyndighederne har ved at løfte deres bevisbyrde, anmeldes kun meget få forureningsskader under de nuværende husejeransvarsforsikringer. På markedet for husforsikringer har Topdanmark en markedsandel på ca. 12,5%.

Den lovpligtige forsikring, der indføres ved jordforureningsloven, adskiller sig således væsentligt fra de eksisterende husejeransvarsforsikringer ved, at der er tale om et ubetinget objektivi forureneransvar - også for gamle forureninger.

Afgrænsningen af det relevante produktmarked til forsikringer, der opfylder kravene i §§48-49 i jordforureningsloven, medfører, at Topdanmark vil have en markedsandel på 100%, indtil andre forsikringsselskaber måtte tilbyde olie kunderne tilsvarende forsikringsdækning.

De deltagende olieselskabers markedsandele på markedet for fyringsolie udgør tilsammen 100%. Heri er dog indregnet de forhandlere, der sælger fyringsolie til boligopvarmning i Danmark, og som køber deres fyringsolie hos de deltagende olieselskaber.

Markedet for fyringsolie er oligopolistisk, hvor 4 selskaber har mellem 15-22% af markedet.

3.6. Bemærkninger til forsikringsordningen

3.6.1. Parterne

Formålet med aftalen er at sikre, at alle købere af fyringsolie til boligopvarmning automatisk og på en praktisk og omkostningseffektiv måde opfylder jordforureningslovens krav om forsikring, når de køber fyringsolie fra danske selskaber.

Forsikringsordningen er en nødvendig forudsætning for, at §§ 48-49 i jordforureningsloven kan træde i kraft. Olieselskaberne ser ikke forsikringsordningen som et nyt forretningsområde. Ordningen skal bevare boligopvarmning med fyringsolie som en attraktiv og sikker opvarmningsform, hvilket sker ved, at forsikringsdækningen sker til minimale omkostninger. Præmien beregnes, så den modsvarer erstatningsudbetalingerne, nødvendige reserver og nødvendig administration.

Aftalen indeholder ingen bestemmelser, der begrænser konkurrencen. Intet olieselskab er forpligtet til at deltage i ordningen, og intet forsikringsselskab er afskåret fra at tilbyde oliekunderne den lovpligtige forsikring. Oliekunderne kan frit afstå fra forsikringsdækningen mod udbetaling af en godtgørelse, og de kan frit købe forsikringsdækning andetsteds. Forsikringsordningen vil endvidere være åben for alle olieselskaber, herunder nytilkomne olieselskaber.

Konkurrencen på markedet for fyringsolie vil være upåvirket af forsikringsordningen. Selskaberne vil fremover tilbyde fyringsolie med forsikringsdækning, og den meromkostning, som selskaberne har herved, vil være proportional med deres markedsandel.

Da der er tale om en helt ny ordning, vil det tage flere år, før det kan vurderes, om de forudsætninger, som er anvendt ved etableringen, er realistiske, hvorfor en kontraktperiode frem til den 31. december 2004 er nødvendig, for at risici og omkostninger ved etableringen kan forsvares. Eftersom oprensning efter gamle forureninger også er omfattet af ordningen, er omkostningerne ved ordningen uoverskuelige. Selv ikke efter 5 år forventer parterne at have nogen oversigt over, hvor store forureninger, der er tale om.

Efter udløbet af kontraktperioden kan andre forsikringsselskaber frit tilbyde at indgå i samarbejdet. Valget af Topdanmark som forsikringsselskab er foretaget ud fra en vurdering af selskabets position på forsikringsmarkedet, dets image i befolkningen samt selskabets erfaring med etablering og drift af forsikringscaptive. Med hensyn til benyttelse af Oliebranchens Miljøpulje som konsulenter er det parternes opfattelse, at der ikke i Danmark findes nogen anden virksomhed, der har den fornødne erfaring og ekspertise til at varetage denne opgave. Den tillagte eneret gælder alene rådgivning og projektstyring. Konkurrencen om forundersøgelser og udførelse af oprensninger begrænses ikke.

3.6.2. Miljøstyrelsen

Med hensyn til Oliebranchens Miljøpulje har Miljøstyrelsens jordforureningskontor oplyst, at der Miljøstyrelsen bekendt ikke eksisterer nogen anden virksomhed i Danmark, der udfører samme type opgaver og besidder den fornødne erfaring hertil.

Miljøstyrelsen har endvidere oplyst, at man oprindeligt overvejede at tilvejebringe forsikringsdækning ved at etablere en fælles pool-ordning uden om olieselskaberne. Dette blev dog opgivet, da det ville blive for dyrt for oliekunderne. Også individuelle forsikringer ville blive for

dyre. På denne baggrund tilbød oliebranchen at etablere en fælles forsikringsordning som et servicetilbud over for olielkunderne.

Endelig har Miljøstyrelsen oplyst, at man (herunder oliebranchen) ikke har skønnet det nødvendigt at forelægge forsikringsordningen for Kommissionen.

3.6.3. Forsikring & Pension

Forsikring & Pension har oplyst, at man deltog i de oprindelige drøftelserne om etablering af en fælles pool-ordning uden om olieselskaberne. I den forbindelse skønnede Forsikring & Pension, at en periode på 3-5 år med henblik på at få indarbejdet produktet og finde frem til den rigtige præmie ville være nødvendig.

Forsikring & Pension peger på, at det er vigtigt, at forsikringsbetingelserne er detaljeret beskrevet, så andre forsikringsselskaber ved, hvilke krav, der stilles til indholdet af forsikringsdækningen. Dette gør det lettere for andre forsikringsselskaber at komme ind på markedet.

4. Vurdering

Etableringen af forsikringsordningen er udøvelse af en økonomisk virksomhed omfattet af konkurrenceloven, jf. § 2, stk. 1. Der gælder ikke nogle undtagelser eller fritagelser i henhold til EU-regler, jf. § 4, og parterne er ikke en del af samme koncern, jf. § 5. Aftalerne er ikke omfattet af bagatelreglen i § 7, stk. 1, allerede fordi parternes samlede omsætning overstiger 1 mia. kr.

Der ansøges om en erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrencelovens § 9, subsidiært om en individuel fritagelse efter § 8, stk. 1.

4.1. Konkurrencelovens § 6

Forsikringsordningen indebærer en bindingsperiode frem til den 31. december 2004. Herefter skal en eventuel forlængelse af samarbejdet genforhandles hvert år. I bindingsperiode kan de deltagende olieselskaber ikke indgå lignende aftaler med andre forsikringsselskaber.

Hverken i bindingsperioden eller efter udløbet heraf er andre forsikringsselskaber som udgangspunkt afskåret fra at trænge ind på markedet og tilbyde olielkunderne en tilsvarende forsikring, idet olielkunderne ikke er bundet af samarbejdet og dermed vil kunne afslå den automatisk medfølgende forsikringsdækning og tegne forsikring i et andet forsikringsselskab.

Det kan være vanskeligt at vurdere, hvor lang tid det realistisk vil tage at få indarbejdet forsikringsproduktet tilstrækkeligt, netop fordi der er tale om et helt nyt produkt, og omfanget og antallet af fremtidige påbud om oprensninger mv. er uvist. Det er dog styrelsens vurdering, at forsikringsordningen realistisk set må kunne forventes at være indarbejdet tilstrækkeligt inden for en periode, der er kortere end bindingsperioden, idet der er tale om en obligatorisk ordning. Hvor meget kortere er dog vanskeligt at vurdere, jf. Forsikring & Pensions udtalelse refereret under afsnit 3.6.2.

Samtlige skadesforsikringsselskaber, der i forvejen gennem de almindelige husforsikringer tilbyder forsikringsdækning mod skader som følge af olieforurening, må formodes at kunne udbygge den eksisterende forsikringsdækning, så den opfylder kravene i jordforureningsloven.

Dog må det økonomiske incitament for andre forsikringsselskaber til at tilbyde en tilsvarende forsikringsdækning antages at være forholdsvis lille, idet den økonomiske godtgørelse, som oliekunden får udbetalt, svarer til den gennemsnitlige årlige omkostning ved forsikring af en olietank.

Endvidere må det usikkerhedsmoment, der knytter sig til omfanget og antallet af oprensninger, der fremover skal dækkes under disse forsikringer, antages at spille en ikke uvæsentlig rolle ved et forsikringsselskabs overvejelser om at trænge ind på markedet. Det vil være vanskeligt for forsikringsselskabet at foretage en vurdering af risikoen, ligesom omkostningerne ved en genforsikring af denne risiko vil være højere end for Topdanmark.

Den genforsikringsmodel, som Topdanmark og olieselskaberne har valgt, indebærer, at olieselskaberne bærer langt den største økonomiske risiko ved forsikringsordningen. Så længe markedet ikke er frit, og Topdanmark i kraft af samarbejdet med olieselskaberne sidder på hele markedet, vil omkostningerne for andre forsikringsselskaber ved at forsikre olie kundernes forpligtelser formentlig være høje i forhold til de forventede indtægter.

Det er derfor styrelsens opfattelse, at Topdanmark i kraft af det tætte samarbejde med olieselskaberne vil have et fortrin frem for andre forsikringsselskaber og vil være i stand til at opbygge et erfaringsgrundlag, som vil kunne vanskeliggøre andre forsikringsselskabers indtrængen på det relevante marked - også på længere sigt.

Det er således styrelsens vurdering, at aftalekomplekset i bindingsperioden vil medvirke til at begrænse andre forsikringsselskabers indtrængen på det relevante marked og derfor må anses for konkurrencebegrænsende, jf. konkurrencelovens § 6, hvorfor der ikke kan gives en erklæring om ikke-indgreb efter § 9.

4.2. Konkurrencelovens § 8

Spørgsmålet er herefter, om betingelserne for en individuel fritagelse efter § 8, stk. 1, er til stede.

§ 8, stk. 1, nr. 1 - styrkelse af effektiviteten/fremme af udviklingen

Som begrundelse for, at der er tale om en styrkelse af effektiviteten og fremme af udviklingen peger parterne på, at kontakten til kunderne sker gennem det eksisterende kundeforhold hos olieselskaberne, og at der ikke skal tegnes individuelle policer eller oprettes en selvstændig kundeadministration. Endvidere peger parterne på, at rådgivningen om den fysiske oprensning vil blive varetaget af Oliebranchens Miljøpulje, som har en omfattende ekspertise på området, og som vil kunne sikre, at oprensning sker til den lavest mulige omkostning.

Der er efter styrelsens opfattelse tale om et marked, som er betinget af det indførte krav i jordforureningsloven. De enkelte olietankejere har pligt til at være omfattet af en forsikring, der opfylder bestemte krav. At samtlige forsikringer samles i et forsikringsselskab, og at der ikke skal udstedes individuelle policer, må alt andet lige resultere i en mere effektiv administration med deraf følgende lavere administrationsomkostninger.

Idet der er tale om et nyt forsikringsprodukt, vil disse forhold endvidere kunne medvirke til en mere effektiv indkøring af produktet samt en bedre service over for olie kunderne. Hvis olie kunderne selv skulle sørge for at tegne forsikringer i flere forskellige forsikringsselskaber, som hver især skulle foretage statistiske beregninger, kalkulationer mv. med henblik på fastsættelse af præmie, dækningsomfang og vilkår, ville dette betyde højere omkostninger og en mindre effektivitet.

Af disse grunde er det styrelsens vurdering, at forsikringsordningen bidrager til at styrke effektiviteten og fremmer den miljømæssige udvikling.

Betingelse nr. 1 anses dermed for opfyldt.

§ 8, stk. 1, nr. 2 - sikring af forbrugerne

Til sikring af forbrugernes fordel af forsikringsordningen peger parterne på de minimale omkostninger ved forsikringsordningen samt bevarelsen af muligheden for boligopvarmning med fyringsolie.

Som anført under afsnit 3.5.1 må det efter styrelsens vurdering antages, at olieselskabernes udgifter til forsikringsordningen overvæltet på prisen for fyringsolie. Da udgifterne, der overvæltet på prisen for fyringsolie, er identisk for samtlige olieselskaber, må det forudsættes, at selskaberne vil konkurrere på prisen for fyringsolie, hvorved olie kunderne sikres en rimelig andel af fordelene ved forsikringsordningen.

Endvidere må tilbudet om automatisk forsikringsdækning anses for en praktisk og bekvem måde for olie kunderne at opfylde lovkravet om forsikringsdækning.

Betingelse nr. 2 anses dermed for opfyldt.

§ 8, stk. 1, nr. 3 - ikke unødvendige konkurrencebegrænsninger

Der er parternes opfattelse, at forsikringsordningen ikke pålægger nogen af parterne begrænsninger, bortset fra de naturlige forpligtelser, der følger af samarbejdet.

Forsikringsordningen indeholder efter styrelsens vurdering følgende begrænsninger, der skal vurderes efter § 8, stk. 1, nr. 3:

1. Samarbejdsaftalens bindingsperiode frem til den 31. december 2004.
2. Aktionæroverenskomstens begrænsninger i overdragelsen af aktier samt bindingsperioden i Management Agreement aftalen.
3. Den eneret, som Oliebranchens Miljøpulje får tillagt som konsulenter i alle væsentlige miljøspørgsmål.

Ad 1) Som anført i afsnit 4.1, er det styrelsens vurdering, at forsikringsordningens bindingsperiode begrænser andre forsikringsselskabers indtrængen på markedet.

Parterne har anført, at det er en forudsætning for, at samarbejdet kan etableres og markedet løbes i gang, at parterne sikres rimelige vilkår i en periode.

Det er styrelsens opfattelse, at der kan være væsentlige fordele ved et samarbejde om indførelse af ordningen på trods af de begrænsninger af konkurrencen på markedet, som samarbejdet indebærer. Samarbejdet vil få en miljømæssig betydning for fremtidige oprensninger af olieforureninger på villagrunde.

Samtidig indebærer samarbejdet, at de deltagende olieselskaber binder sig til ét enkelt forsikringsselskab. Det er derfor væsentligt, at samarbejdet ikke må være for langvarigt. Som anført under afsnit 4.1. må det formodes, at det realistisk vil tage nogle år at få indarbejdet forsikringsproduktet tilfredsstillende. Det er styrelsens opfattelse, at en bindingsperiode, der strækker sig længere end til 31. december 2003 er unødvendig.

Ad 2) De begrænsninger, der følger både af aktionæroverenskomstens bestemmelser om overdragelse af aktier og af bindingsperioden i Management Agreement aftalen, knytter sig efter styrelsens opfattelse naturligt til samarbejdsaftalens opbygning og bindingsperiode. Aftalerne er en del af den selskabsretlige konstruktion, som parterne har valgt at bygge forsikringsordningen op omkring.

Ad 3) Parterne har oplyst, at der i Danmark ikke findes nogen anden virksomhed, som har den fornødne erfaring og ekspertise til at kunne varetage denne rådgivningsopgave. Miljøstyrelsen har som anført i afsnit 3.6.2 bekræftet dette.

Den begrænsning, der består i, at parterne har valgt, at ingen anden virksomhed end Oliebranchens Miljøpulje i kontraktperioden kan fungere som konsulenter vedrørende olieforurening og oprensning, kan på den baggrund ikke anses for unødvendigt vidtgående.

Sammenfattende må betingelse nr. 3 dermed anses for opfyldt.

§ 8, stk. 1, nr. 4 - ikke udelukkelse af konkurrencen

Det er parternes opfattelse, at forsikringsordningen ikke udelukker andre forsikringsselskaber fra at konkurrere om at tilbyde olie kunderne forsikringsdækning. At Topdanmark er det eneste selskab, der i kontraktperioden får mulighed for at deltage i samarbejdet med olieselskaberne, er en naturlig følge af forsikringsordningens natur.

Det er styrelsens vurdering, at det i forbindelse med opbygningen af et nyt forsikringsprodukt ud fra rationelle overvejelser kan være fornuftigt at begrænse kredsen af deltagende forsikringsselskaber til et enkelt selskab forudsat, at konkurrencen på markedet ikke udelukkes. Dette skaber bedre betingelser for at indarbejde produktet, indhøste erfaringer og hurtigere skabe stordriftsfordele.

De erfaringer, som opbygges i denne periode, vil kunne indgå i andre forsikringsselskabers overvejelser om at trænge ind på markedet. En række skadesforsikringsselskaber med kunderelationer til de danske husejere vil være potentielle konkurrenter til Topdanmark.

I den fase, hvor markedet bygges op, er andre forsikringsselskaber som udgangspunkt ikke afskåret fra at trænge ind på markedet, idet olie kunderne kan fravælge Topdanmark.

Som angivet under afsnit 4.1, vil tilskyndelsen til dette formentlig være beskeden. Det er dog som tidligere nævnt særligt af miljømæssige hensyn nødvendigt at sikre parterne mulighed for i en begrænset periode at bygge markedet op.

Betingelse nr. 4 anses dermed for opfyldt.

Sammenfatning af konkurrencelovens § 8

Sammenfattende må det anmeldte aftalekompleks anses at opfylde betingelserne for en fritagelse efter konkurrencelovens § 8. Fritagelsen gælder fra aftalernes ikrafttrædelsestidspunkt til den 31. december 2003.

1 Med virkning fra den 31. december 1999 overtager Topdanmark Den Danske Banks 2 skadesforsikringselskaber - Danica Forsikring (skadesforsikringsandelen) og Danske Forsikring Skade. Topdanmarks markedsandel på skadeforsikringsmarkedet vil stige med ca. 4% ved overtagelsen, jf. Topdanmarks meddelelse af 1. november 1999 til Københavns Fondsbørs.